

Pegaso turizem d.o.o.
Mednarodni prehod 1, Vrtojba
5290 Šempeter pri Gorici

Datum: april 2021

Argumentacija smiselnosti podeljevanja novih koncesij za igralne salone v regiji in širše v državi

Igralni saloni so se vpeljali na slovenski igralniški trg s spremembo zakona o igrah na srečo (ZIS) približno v času prehoda v novo tisočletje. V slabih dvajsetih letih delovanja se je ponudba storitev posebnih iger na srečo v igralnih salonih dobro uveljavila na slovenskem igralniškem trgu. Podobno ureditev poslovanja igralnih avtomatov izven igralnic imajo v veliki večini držav z razvitim trgom igralniškega turizma. Imena, ki jih uporabljajo za take enote, so različna (arcade, slot halls, automat klub, ipd.).

V Sloveniji je trenutno poslovno aktivnih 25 igralnih salonov. Vsi ne ponujajo maksimalnega zakonsko dovoljenega števila igralnih naprav (200). V ožji regiji delujeta dva igralna salona manj kot pa pred časom (Jolly in Paquito). To pomeni, da je ponudba osiromašena za 400 igralnih naprav plus dodatno ponudbo, ki sodi k tako organizirani ponudbi posebnih iger na srečo.

V tem času se je na trgu igralniškega turizma izoblikovala struktura gostov, ki raje kot v igralnice zahajajo v igralne salone. Razlogov za to je več. Ne gre zanemariti kupne moči teh gostov. Ta je praviloma nižja od tistih gostov, ki pretežno ali izključno zahajajo v igralnice. Čeprav govorimo o isti ponudbi posebnih iger na srečo, to je iger na igralnih avtomatih, se je med njimi v tem času izoblikovala zgoraj navedena diferenciacija. Prekrivanje gostov, ki igrajo posebne igre na srečo na igralnih avtomatih, tako v igralnih salonih kot v igralnicah je relativno nizko. To pomeni, da igralni saloni v veliki meri ne predstavljajo konkurence igralnicam, ampak si na nek način in posredno konkurirajo med seboj. To je odvisno od več dejavnikov. Vsekakor pa so pozitivni učinki večjega števila igralnih salonov večplastno pozitivni z blagodejnimi učinki na gospodarstvo regije. To so nedvoumno pokazale tudi številne interne raziskave, ki jih je največji slovenski operater igralniškega turizma v različnih obdobjih izvajal.

Ne gre pa zanemariti pomembnega vidika kakovosti izvajanja storitve. V igralnicah, ki so praviloma večje od IS, je ta na nižji ravni. V IS je obseg ponudbe manjši. Zaposleni lahko vso svojo energijo pri izvajanju storitve usmerijo na manjše število gostov. Le-ti pa so posledično deležni večje pozornosti kar ustvarja večje zadovoljstvo pri njih.

Obdobje treh mesecev (julij, avgust in september) leta 2020, ko so igralnice in igralni saloni lahko poslovali, je pokazalo več zanimivih dejstev:

1. Igralniški turizem je znotraj turizma tisti, ki ohranja največjo stopnjo vitalnosti.
2. Poslovanje je v tem času pokazalo, da se je število obiskovalcev nekoliko zmanjšalo. Temu navkljub pa je bruto realizacija ostala skoraj na nivoju primerljivih mesecev v letu 2019.

3. Pri tem so ponovno prednjačili IS. Nekateri med njimi so dosegali celo višjo bruto realizacijo kot v primerljivih mesecih leta poprej. Vzpodbudno.

Vlada pod vodstvom Toneta Ropa je v preteklosti sprejela sklep, da je na trgu slovenskega igralniškega turizma lahko največ 35 ponudnikov posebnih iger na srečo v igralnih salonih. Sedaj jih je 25. Veliko manj kot pa je zgornja meja, ki je bila postavljena v preteklosti.

Zanimive so ugotovitve raziskave, ki so bile izvedene v preteklem letu, in ki kažejo na število delujočih IA na milijon prebivalcev. V evropskem prostoru je Slovenija daleč na spodnjem delu lestvice. Prednjačita Romunija in Italija.

Kot navajamo zgoraj je na trgu ožje regije najmanj 500 do 1.000 igralnih avtomatov manj kot pa jih je bilo v preteklosti. Od tega vsaj 610 manj v igralnih salonih.

Vsa zgoraj navedena dejstva kažejo na to, da o kakršnikoli saturaciji ponudbe ne moremo govoriti. Prej obratno. Primerljivo z nekaterimi evropskimi državami lahko utemeljeno govorimo o podhranjenosti ponudbe iger na IA v ožji regiji. Prav tu se kaže priložnost za morebitne nove ponudnike.

Regija v ožjem smislu mora skrbeti, da bo v bodoče ponudba posebnih iger na srečo dovolj pestra, kakovostna po vsebini, dovoljšna po količini in bo pokrivala vse točke v regiji, ki smiselno omogočajo tako ponudbo. Samo na ta način bo lahko ohranjala status igralniške regije in dobrobiti za celoto, ki iz tega izhajajo. Pestrost ponudnikov je samo eden izmed pomembnih dejavnikov, ki na to vplivajo.

Načrtovana ponudba igralnega salona, ki ga želi vpeljati družba Pegaso turizem d.o.o., pa cilja na goste, ki se peljejo po hitri cesti v smeri Italije in na tiste, ki se iz regije že vračajo v Italijo, pa bi na omenjeni lokaciji lahko opravili obisk. Tega v ožji regiji ne ponuja nihče od obstoječih ponudnikov igralniškega turizma.

V bližnjem preteklem obdobju so bili člani sveta občine Šempeter-Vrtojba po našem vedenju deležni mnogih takih in drugačnih pritiskov. Vsi so imeli enak namen in isti skupen cilj. Na tak ali drugačen način preprečiti izdajo pozitivnega soglasja mestnih svetnikov k načrtovani naložbi v nov igralni salon v bližini mednarodnega prehoda Vrtojba. Na tiste, ki so bili v pisni obliki, v nadaljevanju tega dokumenta dajemo tudi naš pogled. V tehten razmislek bralcem in odločevalcem.

Drugačen pogled na dopis svetnikom občine Šempeter-Vrtojba s strani največjega igralniškega operaterja

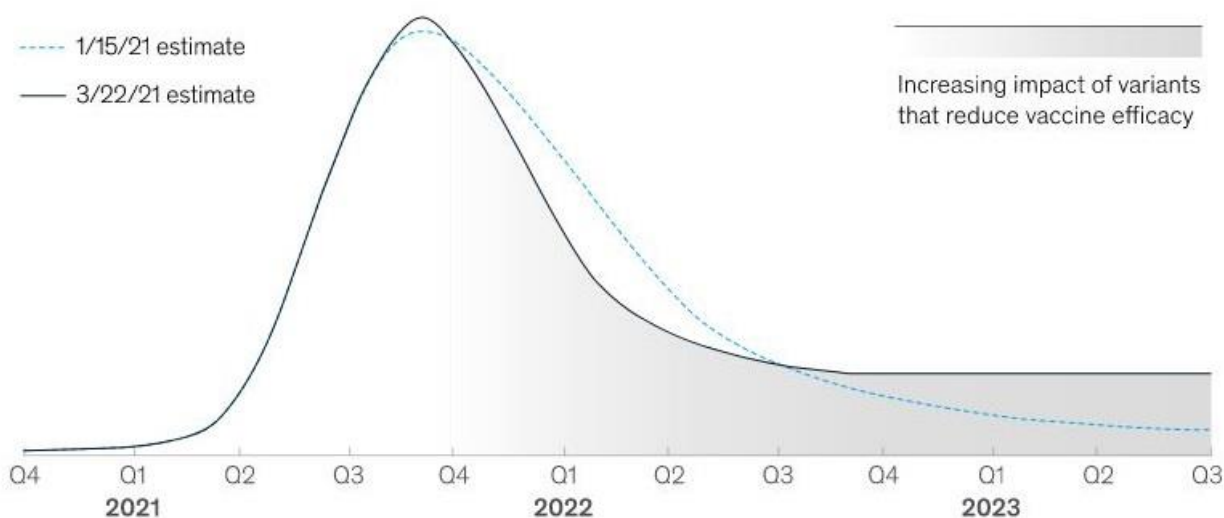
Slovenski in evropski igralniški trgi so popolnoma ohromljeni

V kolikor pogledamo na situacijo na igralniških trgih malce širše potem se bomo najbrž vsi strinjali, da so le-ti na tak ali drugačen način ohromljeni. Nekateri bolj, drugi manj, odvisno od uspešnosti spopadanja s COVID krizo. To je realnost sedaj. Zelo ozkogledno in kratkovidno bi bilo, če bi zaradi trenutne situacije ne zmogli pogleda naprej. Naprej v nadaljnjih deset ali več let razvoja in poslovanja.

Na osnovi intenzivnega spremljanja dogajanj v industriji igralniškega turizma tako regionalno, znotraj Evropske Unije kot globalno lahko izražamo realističen optimizem povezan z reševanjem krize kot posledice učinkovanja COVID-19. Glede na previdne napovedi inštitucij kot so **European Casino Association (ECA)**, **American Gaming Association (AGA)** in **Morgan Stanley, Hong Kong** ter glede na različne javne vire informacij povezanih s problematiko krize COVID-19 lahko vsej trenutni negotovosti navkljub načrtujemo, da bo leto 2023 prvo »normalno leto« v »novi realnosti« primerljivo z ustvarjenimi prihodki v igralniški industriji pred krizo.

Raziskovalci družbe McKinsey&Co vidijo perspektivo glede reševanja Covid krize tako kot jo predstavljamo na spodnji sliki.

Slika 1: What comes next

Vir: McKinsey&Co, april 2021

Glavni poudarek raziskovalcev McKinsey&Co je v uspešnosti in učinkovitosti ukrepov, ki jih izvajajo posamezne države, ki so bile zajete v raziskavo. V kolikor bodo spleti ukrepov učinkovali tako, da vrh okuženih in obolelih v valu s katerim se soočamo sedaj ne bo tako visok, potem bo padanje nekoliko počasnejše. Na dolgi rok pa to predstavlja ugodnejše stanje v letu 2023 in naprej. V drugem primeru pa se zna umirjanje zavleči in bo leto 2023 približno tako kot je bilo poletje 2020.

Vse to pa lepo sovпада z načrtovanim zagonom in pričetkom poslovanja Igralnega salona CASINO PEGASO.

V nadaljevanju ponavljamo ugotovitve, ki smo jih navedli že v predhodnih poglavjih. Zaradi njihove pomembnosti menimo, da je bolje, da so zapisane dvakrat kot nikoli. Obdobje treh mesecev (julij, avgust in september) leta 2020, ko so igralnice in igralni saloni lahko poslovali, je pokazalo več zanimivih dejstev: (a) igralniški turizem je znotraj turizma tisti, ki ohranja največjo stopnjo vitalnosti; (b) poslovanje je v tem času pokazalo, da se je število obiskovalcev nekoliko zmanjšalo. Temu navkljub pa je bruto realizacija ostala skoraj na nivoju primerljivih mesecev v letu 2019; (c) pri tem so ponovno prednjačili IS. Nekateri med njimi so dosegali celo višjo bruto realizacijo kot v primerljivih mesecih leta poprej. Vzpodbudno.

Taka dejstva pa nam že lahko vsaj nakažejo v kolikor že ne pokažejo na to kakšen bi lahko bil slovenski in evropski igralniški trg po Covid krizi. V mislih imamo trg s kakovostnimi ponudniki storitev iz širokega spektra storitev igralniškega turizma ne glede na velikost in glasnost.

V teku je obravnava predloga nove igralniške zakonodaje

Obravnava novele Zakona o igrah na srečo (ZIS) je v teku od leta 2011, ko je bila sprejeta Strategija razvoja posebnih iger na srečo v Sloveniji. To pomeni že celo desetletje. Na osnovi tega lahko logično sklepamo, da se bo ta razprava zavlekla še v nadaljnje desetletje. Vsi resni ponudniki posebnih iger na srečo si želimo, da bi bila novela sprejeta čim prej. Po desetletju stagniranja in nerazvojno usmerjenega delovanja bi bil skrajni čas za posodobitev zakonodaje, ki bi morala resnično biti razvojno usmerjena. V danih razmerah pa se ravnamo po obstoječi zakonodaji. Sklicevati se na predloge bodoče zakonodaje, kot je navedeno v spodnjem citatu, je neprimerno.

Citiramo: »Koncesionar za igralni salon bi po predlogu moral imeti v lasti ali v upravljanju objekte turistične infrastrukture. To so le nekatere napovedane spremembe , ki bodo vplivale na podeljevanje koncesij«.

Investitor v projekt na Mednarodnem prehodu 1 je lastnik turistične infrastrukture. Pegaso turizem d.o.o. pa je upravljalec le-te. Še več. Oba si močno prizadevata za širitev in nadaljnji razvoj te infrastrukture, da v sedanjem stanju ne bo delala sramote slovenskemu turizmu in lokalni skupnosti še posebno.

Nova koncesija ne pomeni novih gostov

O tej trditvi bi se dalo argumentirano razpravljati. Nekatere raziskave predvsem tujih raziskovalnih inštitucij kažejo obratno sliko. Tudi analiza italijanskega trga, ki jo najdemo v omenjeni Strategiji razvoja igralništva v Sloveniji govori o še neizkoriščenih potencialih italijanskega prostora. Ne glede na to pa se primerno argumentirano lahko trdi, da vsaka nova koncesija poveča pestrost ponudbe in dodatno možnost izbire za goste igralniškega turizma, ki se v regiji že nahajajo ali vanjo prihajajo. V primeru, da je to kakovostna ponudba z izdelanim odnosom do gostov, pa je sploh blagodejen učinek do gostov in potencialnih gostov toliko večji.

V primeru Igralnega salona Casino Pegaso pa je načrtovan pozitiven učinek toliko večji. S svojo ponudbo cilja na goste, ki so po hitri cesti namenjeni v sosednjo Italijo. Postanek ob dolivanju goriva, dobri postrežbi v restavraciji in kasnejši zabavi na igralnih avtomatih je več kot blagodejen na igralniški turizem v regiji. Nadalje s svojo ponudbo cilja na goste, ki iz regije odhajajo domov iz različnih razlogov. Zadnji postanek pred izvozom na hitro cesto, še malo zabave in sprostitve je ravno tako blagodejno za razvoj igralniškega turizma v regiji. Tega sedaj ne ponuja nihče. Vsekakor je to domiselna rešitev in sveža popestritev ponudbe igralniškega turizma v regiji.

Prihodki koncesionarjev za igralne salone so po letu 2013 padali

Poenostavljanje interpretacije tako ali drugače pridobljenih podatkov FURS kaže na ozko usmerjen pogled na kompleksno vsebino kot je slovensko igralništvo in njegov razvoj. Popolnoma drži, da so bile slovenske igralnice na izhodu iz krize na dnu kar se tiče bruto igralniške realizacije. Razlog pa tiči v tem, da so se le-te celotno obdobje krize ukvarjale same s seboj in z blaženjem notranjih razprtij. Ob začetku ugodnejše klime na trgu v drugi polovici leta 2013 so začeli rasti tudi njihovi prihodki. Počasneje sicer kot pa je okrevajal trg.

Igralni saloni so po večini čas krize učinkovito porabili za optimiranje svojega poslovanja po podjetniški logiki. Izhod iz krize so pričakali pripravljeni in v polni poslovni formi. Še enkrat in ponovno pa so se soočili z včasih nerazumnimi omejitvami poslovanja, ki jih igralni saloni imajo. Pri tem na prvo mesto postavljamo omejitev števila igralnih avtomatov na maksimalno 200. Čas bi že bil, da se ta meja dvigne na 300 ali 500 igranih avtomatov ali pa se odpravi in vsak koncesionar za igrani salon obratuje s takim številom igralnih avtomatov kot mu poslovanje prenese.

Če se je kdaj, se je v lanskih treh polnih mesecih poslovanja (julij, avgust in september 2020) pokazalo kako vitalen je slovenski igralniški trg, še posebno pa trg v ožji regiji. Igralni saloni so bili nesporni zmagovalci tega obdobja. Lastniki in investitorji v igralne salone z optimizmom zrejo v prihodnost in ne kažejo s prstom na druge.

Nova koncesija zavira razvoj

Nova koncesija po obsegu ne more bistveno vplivati na statistiko obiska igralnic največjega operaterja. Zagotovo pa lahko bistveno vpliva na kvaliteto in pestrost igralniške in obigralniške ponudbe na določenem, do sedaj neizkoriščenem prostoru. Še več. Znanе so ugotovitve, da povečana in s tem bolj pestra ponudba v nekem kraju ali ožji regiji po principu grozdenja poveča obisk tudi drugih igralnic in igralnih salonov ter ponudnikov turističnih storitev na tem prostoru.

Neresno in neodgovorno je samooklicno opredeljevati in interpretirati strategijo razvoja slovenskega turizma. Po nam dostopnih podatkih navedbe preprosto ne držijo. Vsekakor pa smo pripravljeni takrat, ko bo ta dokument v spremenjenih okoliščinah nastajal, aktivno sodelovati s svojim videnjem povezovanja, sobivanja, grozdenja in dopolnjevanja širše turistične ponudbe s kakovostno ponudbo igralniškega turizma.

Morebiti pa bi veljalo prisluhni gostom, ki v regijo in širše zahajajo in relativno pogosto uporabljajo storitve enih in drugih ponudnikov. Ne bi bilo presenečeni, če bi želja po novi ponudbi prišla v ospredje. Vedno je novo vzpodbuda k nadaljnjemu razvoju in razmišljanju ter izvedbi smejših poslovnih potez.

Negativne socialne posledice

Igralniški trg je dinamičen in zahteva stalni razmislek ter poslovno aktivnost obstoječih operaterjev. Skladno z videnjem, da kvalitetnejša igralniška ponudba na zapuščenem atraktivnem prostoru in grozdenje ponudnikov prispeva k povečanju obiska pričakujemo, da se bodo razmere po izhodu iz krize odvijale z manj negativnimi socialnimi posledicami.

Operaterji, ki nimajo notranje energije in zdrave poslovne klime za nenehno ustvarjanje resnih strokovnih razmislekov in poslovnih aktivnosti za realno zviševanje prihodkov se in se bodo v prihodnje še bolj na trgu soočali z resnimi težavami. Vsak operater, ki tekmuje na trgu, mora pri sebi opraviti resen razmislek, kako naprej. Mi vidimo realno pot v večanju kakovostne ponudbe, grozdenju, dodajanju vsebine tam in na tistih lokacijah kjer je ni v zadostni meri, povezovanju, sobivanju in zdravem poslovnem sodelovanju. Izključevanje, blatenje in podobne aktivnosti so nam tuje in jih ne odobravamo.

Igralni saloni so se izkazali kot korektni, zanesljivi zaposlovalci in delodajalci.

Izredno težko okrevanje turistične dejavnosti

Resna predvidevanja so, da bo panoga turizma potrebovala največ časa za okrevanje po pandemiji. Izkušnja iz leta 2020 nas uči, da se je igralniški turizem v realnem življenju izkazal kot najbolj vitalen del širokega nabora v panogi turizma. To pomeni, da bi moral biti in bo moral biti kot eden izmed nosilnih stebrov pri okrevanju turizma. Morda pa je ravno ob tej priliki primeren čas za razmislek o najmanj naslednjih stvareh:

1. Igralnim salonom je potrebno omogočiti, da z večanjem števila igralnih naprav s katerimi lahko poslujejo, dobijo večjo soodgovornost za razvoj igralniškega turizma in turizma nasploh.
2. Razumno večanje števila koncesij za igralne salone do 35, kot je za to postavljen okvir, pomeni popestritev ponudbe, dodatno ponudbo in zapolnjevanje vrzeli, ki se skozi dosedanje poslovanje očitno kažejo. Čas je za spremembe v pravo smer.
3. Za izhod iz krize pričakujemo zavzeto angažiranje vodstev največjih igralniških in turističnih operaterjev ki bodo sposobna strateškega razmisleka o igralništvu in turizmu kot celoti. S smelimi koraki v bližnji prihodnosti morajo biti sposobna zagotoviti pomemben prispevek k okrevanju turizma kot celote in ne samo ozke dejavnosti v kateri so, kakorkoli že so. Vodstvo, ki bo sposobno zdravega in v razvoj naravnanege sobivanja z drugimi in novimi operaterji igralniškega turizma.

Namesto povzetka

Skrajni čas je, da si nalijemo čistega vina o izhodu iz objema Covid krize. Igralniški turizem se je znotraj panoge turizma izkazal kot najbolj vitalen in sposoben ponovno zadihati s polnimi plučmi. Igralni saloni so se znotraj igralniškega turizma, vsem omejitvam s katerimi se srečujejo navkljub, izkazali kot najbolj vitalni in sposobni hitrega odziva na spremenjene okoliščine. Z večanjem operativnih poslovnih možnosti in omogočanjem novih koncesij se povečuje možnost nadaljnjega zagona dela igralniške dejavnosti. Veliki igralniški operaterji na tem področju bodo morali s kreativnimi poslovnimi prijemi popeljati družbo v nadaljnji razvoj, ki bo temeljil na zdravem sobivanju z drugimi akterji igralniškega turizma v regiji, državi in osrednji Evropi.

Damjan Šinigoj, direktor